

## שאלה ראשונה

גבולותיו המודרניים של המזרח התיכון עוצבו על ידי המעצמות האירופאיות, בריטניה וצרפת, בהסכם סייקס-פיקו בשנת 1916. מטרת ההסכם הייתה לחלק את שטחי האימפריה העות'מנית שהתפרקה, באופן שיתאים לאינטרסים המעצמתיים. הוא חילק את המזרח התיכון ל 15 מדינות, ללא התחשבות בתושבי המרחב או בחלוקות הדתיות, האתניות והתרבותיות. כך נוצרו דיקטטורות ערביות שמשלו בעמים שבשליטתן ושמרו על הסדר. סדר זה קרס החל משנת 2011, עם בוא "האביב הערבי" (סופר, 2014).

החל מ-2011, מדינות הלאום במזרח התיכון החלו לקרוס בזו אחר זו במרידות, מהפכות, מהומות ומלחמות אזרחים: לוב התפרקה לחבליה ההיסטוריים, דרום סודאן, צפון סודאן הן מדינות כושלות שלא מצליחות להחיל את ריבונותן, תימן שוקעת במלחמת אזרחים המונעת על ידי כוחות מבחוץ (איראן וסעודיה), סוריה נרחבת במלחמת אזרחים הרסנית שגבתה מאות אלפי הרוגים ומיליוני פליטים, וכך גם עיראק, שכמו סוריה, מתפרקת ליחידות שונות בהתאם לשייכות אתנית או עדתית (סופר, 2014).

החל משנות ה-1990 של המאה העשרים, תמונת המצב האסטרטגית של מדינת ישראל והסכסוך הערבי-ישראלי השתנתה באופן מהותי. אם עד כה, מקור האיום העיקרי על ישראל היה מדינות אויב בעלות צבא קונבנציונאלי, כעת ארגוני טרור וגרילה היוו את מרכז האיום: ארגונים כגון חמאס, הג'יהאד האסלאמי וחיזבאללה (ענבר ושמיר, 2013).

וכעת, כשהסדר המדיני קורס, נוצר ואקום, ואליו נכנסים האסלאם הקיצוני וארגוני הטרור הלא-מדינתיים המוסלמים הפונדמנטליסטיים. ארגונים אלה הם לא גורם חדש בעולם בכלל ובמזרח התיכון בפרט; אולם כעת, חשיבותם כשחקנים עולה ופורחת, על חשבון מדינות הלאום המתפוררות (סופר, 2014).

בסופו של דבר, כוחות האסלאם הרדיקלי שואפים ליצור עולם שכל תושביו הם מוסלמים. גם אם זו נראית כתכלית רחוקה, כל פעולה בהווה נתפשת כמשרתת את המטרה הזאת. לפי האידאולוגיה האסלאמיסטית, מדובר בגזירת גורל-הם עתידים בסופו של דבר לנצח (אורטל, 2008).

ערך נוסף המנחה את ארגוני הג'יהאד הם תפיסת זמן השונה מהמקובל בעולם המערבי-הם אינם בוחנים את הישגיהם או כישלונותיהם במונחי "כאן ועכשיו" כי אם במונחי תופעות היסטוריות

## שאלה שנייה

לפי סופר (2014), המציאות החדשה יוצרת אילוצים עבור מדינת ישראל בזירה הפלסטינית. הוא טוען כי בכל משא ומתן עתידי (או גם ללא משא ומתן) עם הרשות הפלסטינית לשלום והקמת מדינה פלסטינית, ישראל תיאלץ להתעקש, ולא תוכל לוותר, על פירוז מוחלט של יהודה ושומרון ורצועת עזה. זאת בכדי שלא יוכל להיווצר באזורים אלו צבא של אחד או יותר מארגוני הטרור, שיאיים קשות על ריכוזי האוכלוסייה הישראלים.

סופר טוען כי מידה כלשהי של שליטה ישראלית על המרחבים הללו תהיה הכרחית בעתיד הנראה לעין. זאת כדי לוודא שדרישת הפירוז אכן מתקיימת ככתבה וכלשונה. באופן דומה, ישראל צריכה לאכוף את ריבונותה על האוכלוסייה של הערבים אזרחי ישראל, באמצעים של שיטור ורווחה. זאת כדי למנוע היווצרות תאים של ארגוני האסלאם הרדיקלי בקרב הציבור המוסלמי בישראל (סופר, 2014).

במשך עשורים, ישראל התמודדה בעיקר עם מדינות לאום אויבות- שאמנם שאפו להשמדה, אך לפחות הן היו שחקנים רציונליים, שניתן להרתיע ולהגיע עמן להסכמים והסדרים. המצב כיום הינו שונה לחלוטין. מעתה והלאה, ישראל תיאלץ להתמודד עם ארגוני טרור וכנופיות רדיקליות, חסרות מחויבות לקהילה הבינלאומית ושקשה מאוד להרתיע. מדובר במציאות של חוסר יציבות בסיסית (סופר, 2004).

מציאות זו יוצרת אילוצים למדינת ישראל, להתרגל ולהתכונן לסוג חדש של עימותים, כמותם היא לא ידעה בעבר. החוק הבינלאומי וקודים של התנהגות בין מדינות (גם אם אויבות) כבר לא ישחקו תפקיד בעימותים אלה. היא תצטרך להשקיע רבות ביצירת הרתעה תקיפה כנגד ארגוני הטרור (סופר, 2004).

ההתמודדות עם ארגוני טרור לא מדינתיים יוצרת שיקולים שונים. כך למשל, ארגון החמאס התחזק עם הזמן, והפך מארגון טרור לארגון גרילה ולוחמה שאחראי גם לאוכלוסייה המתגוררת ברצועת עזה. הוא אהוד על ידי הפלסטינים בשל העובדה שהוא נלחם בישראל ללא לאות וללא פשרות (אורטל, 2008).

כך, ככל שמדינת ישראל פוגעת בחמאס קשה יותר, כך גוברת האהדה והפופולאריות שלו בקרב הציבור הפלסטיני. מסיבה זו, בכל פעם שחמאס נתון בעימותים מול פלגים פלסטינים אחרים, הוא